

Hekkende sjøfugl i indre Oslofjord, Oslo og Akershus 2015

Tjeld. Galant skjærgårdsfugl med svak bestandsreduksjonstrend gjennom de siste tyve årene.
Foto Morten Bergan.

Av

Geir S. Andersen og Morten Bergan

Norsk Ornitologisk Forening,
avd. Oslo og Akershus

Sammendrag

Årets tellinger viste en nedgang på omkring 2,5 % i antall hekkende par sjøfugl i rapportområdet. Totalt fant vi 4538 hekkende par av de artene tellingene omfatter. Ærfugl viste sterk økning. Alle måkearter viste tilbakegang, med unntak av svartbak. Makrellterne fortsatte sin tilbakegang. Vi registrerte bare tre hekkinger av kanadagås, som trolig snart er borte fra fjorden som hekkefugl. For første gang registrerte vi ikke noen hekkende stökkender. Omkring 66 % av den samlede sjøfuglbestanden hekket i 2015 på fredete lokaliteter, samme andel som i 2013.

Bakgrunn

Indre Oslofjord har et rikt fugleliv, men er også et viktig friluftsområde for befolkningen i Stor-Oslo med omegn. Det innebærer at sjøfuglenes hekkeplasser, oppvekstområde og næringsområder i sommerhalvåret er sterkt preget av ulike menneskelige fritidsaktiviteter, både i strandsonen og til sjøs. Det er konkurranse om bruken av skjær, holmer og strender.

Utover på 1970-tallet ble konflikten mellom sjøfugler og friluftsliv viet mye oppmerksomhet. Etter feltarbeid i 1974 og 1976 ble 20 hekkelokaliteter fredet i desember 1978, ytterligere en i 1988. I 2008 og 2009 ble ytterligere 18 lokaliteter fredet, slik at det fra og med våre tellinger i 2011 er 40 lokaliteter i fjorden i Oslo og Akershus som er fredet for å verne sjøfuglenes hekkeplasser – 39 av dem i området omfattet av denne rapporten.

Fra midten av 1970-tallet har tre gåsearter etablert seg i fjorden, i hovedsak som følge av utsettinger. Alle bestandene økte utover på 1980-, 1990- og 2000-tallet, samtidig som det ble meldt om økende problemer knyttet til tilgrising av grøntområder og badesteder med gåsemøkk, og i noen grad beiteskader på kornåkre i innlandet. Forvaltningsmyndighetene har valgt å svare på dette ved å gjennomføre ulike bestandsregulerende tiltak, i dag for det meste ved punktering av egg i rugetiden, i mindre grad ved å tillatte skadefelling. Disse tiltakene blir, slik vi kjenner til, i hovedsak gjennomført for kanadagås og hvitkinngås i Nesodden, Oslo, Asker og Bærum kommuner.

For å følge utviklingen av sjøfuglbestandene, både de man ønsker å verne og de man ønsker å redusere, gjennomfører NOF OA (ved Geir S. Andersen og Morten Bergan) på oppdrag av Fylkesmannen i Oslo og Akershus jevnlig tellinger av hekkebestandene av de ulike sjøfuglartene. For tiden gjøres dette annethvert år. Denne rapporten viser resultatet av tellingene i 2015.

Siland. Andemor er trygg å ha for nyklekte silandunger.
Foto Morten Bergan.

Metode

Foruten mer tilfeldige tellinger på 1950-tallet, ble sjøfuglkolonier i Oslo og Akershus talt opp første gang i 1974 og 1976, i 1976 i en stor del av det nåværende rapportområdet. Det var årlige tellinger 1978–1991, deretter tellinger annethvert år. Fra og med 1981 har tellingene omfattet alle skjær, holmer og øyer fra Drøbak og innover i fjorden. Tellingene har i alle år blitt utført av forfatterne og etter samme metodikk:

- telling av voksne gravender og silender i hele rapportområdet i midten av mai
- reirtelling for alle andre arter i hele rapportområdet, også dette i midten av mai
- supplerende tellinger av i hovedsak rugende makrellterner i Oslo, Asker og Bærum omkring 10. juni.

For nærmere beskrivelse av metodikken, se tidligere rapporter. Tellerapportene for 2007, 2009 og 2013 ligger til nedlasting på:

<http://nofoa.no/Sider/Saksarkiv/Arkiv.php?search=&topic=12#toppen>

Feltarbeid

Årets tellinger ble gjennomført slik: Vi talte området øst for en linje mellom Nesoddtangen og Først brygge på Snarøya i Bærum 14. mai, men ikke sjøfuglreservatet Ytre Vassholmen. 15. mai talte vi resterende hekkeplasser i Asker og Bærum kommuner og 16. mai talte vi øvrige hekkeplasser vest for Nesoddlandet, i Nesodden og Frogn kommuner. Supplerende tellinger av ungekull av gjess ble gjort i Bestumkilen og Frognerkilen i Oslo 17. mai.

Egne såkalte «ternetellinger» ble gjennomført i Nesodden, Oslo, Asker og Bærum kommuner 13. juni, i mesteparten av Vestfjorden og hele Bunnefjorden. Disse tellingene ble utført av Morten Bergan og Thomas Lyche.

Resultater

Årets tellinger ga 4538 par sjøfugl totalt, eksklusive gravand og siland, som vi bare teller voksne individer av (ikke reir). Dette er en nedgang fra 4681 i 2013. Den totale nedgangen i antall hekkende par skyldes i hovedsak nedgang for alle måkearter unntatt svartbak, se Artsgjennomgang under. Dette var første gang vi registrerte en markert nedgang for sildemåka. På den annen side var det en kraftig oppgang for ærfugl.

Av de 4538 parene hekket 2990 par på fredete lokaliteter (ned fra 3070 i 2013). 1548 par hekket på ikke-fredete lokaliteter. For alle de vanlige artene hekket mellom 50 og 75 % av bestanden på fredete lokaliteter.

Fullstendige resultater, med antall par av hver art per lokalitet, er vist i tabellene 1A-B og 2A-C sist i rapporten.

Under har vi kommentert bestandsendringer for hver enkelt fredet lokalitet, deretter for hver enkelt art.

Forklaring på kolonneoverskriftene i tabellene 1A-B, 2A-C og de mindre tabellene for de fredete lokalitetene er som følger:

Ks=knoppsvane, **Kg**=kanadagås, **Hg**=hvitkinngås, **Gg**=grågås, **Sa**=stokkand, **Æf**=ærfugl, **Tj**=tjeld, **Rs**=rødstilk, **Hm**=hettemåke, **Fm**=fiskemåke, **Gm**=gråmåke, **Sm**=sildemåke, **Sb**=svartbak, **Mt**=makrellterne

1) Fredete lokaliteter

Hertugskjær v. Malmøya; Oslo – naturreservat opprettet i 2008

År	Sum	Gg	Æf	Fm	Gm	Sm	Sb	Mt
2009	16	1	1	2	1	7		4
2011	15		2	2		11		
2013	20				2	18		
2015	21		4	3	1	12	1	

En liten koloni som følger den generelle utviklingen i fjorden: Et økende antall ærfugl og etablering av svartbak.

Malmøyskjær v. Malmøya; Oslo – naturreservat opprettet i 2008

År	Sum	Hg	Tj	Hm	Fm	Sb
2009	9			8		1
2011	0					
2013	4	1	1		1	1
2015	1		1			

Fremdeles så godt som tom.

Kaninøya; Oslo – naturreservat opprettet i 2008

År	Sum	Ks	Hg	Gg	Æf	Tj	Fm	Gm	Sm	Sb
2009	90	1	8		8	2	3	8	60	
2011	128		11	3	21	3		12	77	1
2013	143	1	13		32			20	77	
2015	141	1	15		29	1		10	85	

Liten endring, men den sakte veksten i antallet ærfugl og sildemåker fortsetter. Sildemåkekolonien er den nest største i undersøkelsesområdet.

Malmøykalven; Oslo – naturreservat opprettet i 1978

År	Sum	Tj	Fm	Gm	Sm
2009	6		4	1	1
2011	1	1			
2013	0				
2015	0				

Ofte hekker det noen par fiskemåke her, men ikke i år.

Malmøya; Oslo – naturreservat opprettet i 1978

År	Sum	Gg	Tj
2009	0		
2011	2	1	1
2013	0		
2015	1		1

En lite attraktiv hekkeplass for sjøfugl, reservatstatusen har annen begrunnelse.

Bleikøyalven; Oslo – naturreservat opprettet i 2008

År	Sum	Ks	Kg	Hg	Gg	Æf	Tj	Hm	Fm	Gm	Sm	Sb
2009	491	1	1	54	1	44	3	102	39	161	85	
2011	257			14		10			30	110	92	1
2013	120			1	2				18	43	56	
2015	146			11		25	1		9	57	43	

Vi vet ikke om det fremdeles er rev på Bleikøya, men reetableringen av hvitkinngjess og ærfugl kan tyde på at den har forsvunnet. Det er likevel langt igjen til gammel storhet.

Galteskjær; Oslo (nord for Lindøya) – biotopvernområde opprettet i 2009

År	Sum	Hg	Æf	Tj	Gm	Sm
2009	27			1	3	23
2011	23				7	16
2013	30	1	1	1	6	21
2015	27	1			7	19

Nærmest uendret helt siden 2009.

Nakkeskjær; Oslo – biotopvernområde opprettet i 2009

År	Sum	Hg	Gg	Æf	Tj	Hm	Gm	Mt
2009	50		1	1		35		13
2011	30	1			1		1	27
2013	49	3		5			2	39
2015	2	1		1				29

Fremdeles den største ternekolonien i fjorden.

Kavringen; Oslo – naturreservat opprettet i 1978

År	Sum	Hg	Gg	Æf	Tj	Gm	Sm	Sb
2009	20			3	1	7	8	1
2011	27		3	6		9	8	1
2013	24	4		4	1	7	7	1
2015	25			7		8	9	1

Liten endring, i år uten gjess.

Kaffeskjær; Oslo – fuglefredningsområde opprettet i 2009

År	Sum	Ks	Kg	Hg	Gg	Sa	Æf	Tj	Hm	Fm	Gm	Sm	Sb	Mt
2009	70	1						1	25	40	3			
2011	264			1				1	221	36	4	1		
2013	156		2	5	1	1	10	1	93	40	2		1	
2015	205	1	1	9			22	2	139	28	1		1	1

En av fjordens få hettemåkekolonier. Ærfuglen har nå flyttet inn i innerskjærgården med full tyngde.

Nordre Skjælholmen; Nesodden – naturreservat opprettet i 2009

År	Sum	Ks	Kg	Hg	Gg	Æf	Tj	Hm	Fm	Gm	Sm	Sb
2009	149			27	5	42	3		5	51	9	7
2011	193	1	1	41	4	80	1		2	52	10	1
2013	207		2	48	2	59	2	1		57	22	14
2015	213			42	5	87	1		4	56	7	11

Den største ærfuglkolonien i fjorden, og en av de største koloniene av hvitkinngjess. Også den største svartbakkolonien.

Husbergøya; Nesodden – naturreservat opprettet i 2008

År	Sum	Kg	Hg	Gg	Æf	Tj	Fm	Gm	Sm	Sb
2009	112	1	6	5	19	2	12	46	20	1
2011	58		4	5	6	1	12	17	13	
2013	86		12	1	12	1	20	14	25	1
2015	166		25	1	71	1	21	28	18	1

Årets tall inkluderer Husbergkalven, som også er en del av naturreservatet. Denne lokaliteten har vi tidligere regnet som en egen lokalitet og ført den i tabellene og i rapporten som en ikke-fredet lokalitet. Uansett en sterk økning i antallet ærfugl.

Knerten; Nesodden – naturreservat opprettet i 1978

År	Sum	Ks	Hg	Gg	Æf	Tj	Rs	Fm	Gm	Sm	Sb
2009	101	1	23	1	33	4		3	35	1	
2011	109	1	33	1	58	2		1	6	5	2
2013	91	1	32		36	2	1		10	4	5
2015	105		34	1	49		1		11	2	7

Rødstilk sett også i år. Vanskelig å vurdere om den virkelig hekker, det er knapt nok noen mudderflater i Steilene. Fremdeles tynt med stormåker.

Tuskjær; Ås – fuglefredningsområde opprettet i 2009

År	Sum	Hg	Gg	Tj	Hm	Fm	Gm	Sm	Mt
2009	75	3	1	1	50	18	1	1	
2011	260	4	1	1	230	24			4
2013	421	4			401	16			
2015	346	6			330	10			

Fjordens nest største hettemåkekoloni og en stadig vekst i antall hekkende hvitkinngjess.

Flatskjær; Ås – fuglefredningsområde opprettet i 2009

År	Sum	Ks	Hg	Gg	Tj	Hm	Fm	Sm	Mt
2009	275	1			1	259	8		2
2011	342		1		1	315	8	2	15
2013	39		4		2	5		2	26
2015	30		4	2	1	2	3	5	13

Spredte par av flere arter, og fjordens fjerde største makrellternekoloni.

Nordøstre Askeskjær; Frogn – naturreservat opprettet i 1978

År	Sum	Ks	Hg	Æf	Gm	Sm	Sb
2009	142	1		25	7	108	1
2011	166	1	1	51	16	96	1
2013	163	1	2	49	14	95	2
2015	146	1	4	37	15	89	1

Så godt som uendret fra 2013. Fremdeles den største sildemåkekolonien i fjorden.

Stakaskjær; Frogn – biotopvernområde opprettet i 2009

År	Sum	Kg	Gg	Æf	Tj	Hm	Fm	Sb	Mt
2009	6				1		1	1	3
2011	12	1	4	6	1				
2013	19	1			1	10	2		5
2015	9	1					2		6

Hettemåkene forsvant igjen.

Storskjær; Frogn – fuglefredningsområde opprettet i 2009

År	Sum	Kg	Æf	Tj	Fm	Sm	Mt
2009	11	1			10		
2011	23	1	2		13	1	6
2013	18		6	1	8	1	2
2015	17	1	6		4	1	5

Små endringer, men det går stadig nedover med fiskemåkene.

Småskjær; Frogn – fuglefredningsområde opprettet i 2009

År	Sum	Ks	Gg	Æf	Tj	Fm	Gm	Sm	Sb	Mt
2009	66	1		17			10	37	1	
2011	84	1		31	1	2	20	29		
2013	93	1	1	24			10	56	1	
2015	79			20	1		11	43	2	2

En svært stabil koloni. Det sitter normalt mange storskarver her, men de hekker ikke.

Lagmannsholmen; Bærum – naturreservat opprettet i 1978

År	Sum	Gg	Tj	Hm	Fm	Gm	Sb	Mt
2009	100			94	2			4
2011	127		1	120	1			5
2013	197	2		192	1		1	1
2015	5	1	1		1	1		1

Og så er også denne hettemåkekolonien borte. Vi vet ikke, men det kan hende at det er de stadige forstyrrelsene fra sportsfiskere på vårparten som er årsaken.

Dokkskjær; Bærum – biotopvernområde opprettet i 2009

År	Sum	Ks	Gg	Æf	Tj	Hm	Fm	Sb	Mt
2009	228		1	2		219	5	1	
2011	232		2	8	1	216	3	1	1
2013	21	1	2	14		2	1		
2015	46		2	15	1	27	1		

Noen få hettemåker er tilbake her, ellers omtrent som sist.

Sandholmen; Bærum – naturreservat opprettet i 1978

År	Sum	Ks	Gg	Tj	Hm	Fm
2009	3					3
2011	1					1
2013	67		2	1	63	1
2015	420	1	2	1	415	1

Den største hettemåkekolonien i fjorden. Det er et par tiår siden det var en så stor koloni her.

Alv; Bærum – naturreservat opprettet i 1978

År	Sum	Hg	Gg	Æf	Tj	Gm	Sm	Sb
2009	88		2	17		36	32	1
2011	82	2	3	23	1	26	26	1
2013	87	6		24	1	28	27	1
2015	62	6		25	1	16	13	1

Plutselig var det færre stormåker her, ellers er alt som før.

Selskjær; Bærum – fuglefredningsområde opprettet i 2009

Ar	Sum	Ks	Hg	Gg	Æf	Gm	Sm	Sb
2009	29		4	1	19		4	1
2011	50	1	5	1	26		16	1
2013	70		4	1	26	1	37	1
2015	38	1	4		10		22	1

Påfallende nedgang for ærfugl i et område av fjorden der ærfuglen ellers øker sterkt.

Langskjær; Bærum – naturreservat opprettet i 2009

Ar	Sum	Ks	Hg	Gg	Æf	Tj	Hm	Fm	Gm	Sm	Sb	Mt
2009	13		3	1	4	2		1	1		1	
2011	31		5	4	14		4				1	3
2013	347	1	13	6	22		303			1	1	
2015	35	1	8	1	24						1	

Hettemåkene har forsvunnet igjen.

Svartskjæra; Bærum – naturreservat opprettet i 1978

Ar	Sum	Ks	Gg	Æf	Tj	Fm	Sb
2009	2			1	1		
2011	4			1	1	1	1
2013	8	1	2	2	2		1
2015	19	1		15	2		1

Ærfuglene har inntatt skjæra.

Møkkalassene; Bærum – naturreservat opprettet i 1978

Ar	Sum	Gg	Æf	Tj	Hm	Fm	Gm	Sm	Sb	Mt
2009	36	1	13	2		2	8	3		7
2011	104		14	2	71	1	10	1		5
2013	29		18	2		1	6	1	1	
2015	40		28	2		1	6	1		2

Ærfuglen øker her også.

Ytre Vassholmen; Bærum – naturreservat opprettet i 1978

Ar	Sum	Hg	Gg	Æf	Tj	Fm	Gm	Sm	Sb
2009	129	6	3	14	4	5	83	10	4
2011	122	15	2	29	3	3	52	15	3
2013	107	14	1	27	1	2	41	17	4
2015	114	15	3	35	2	2	41	12	4

Nær sagt uendret fra 2013, men med en ytterligere liten oppgang for ærfugl.

Terneskjær; Bærum – naturreservat opprettet i 1978

Ar	Sum	Æf	Tj	Gm	Sm	Sb
2009	27	6		3	16	2
2011	23	15	1		6	1
2013	8	2			4	2
2015	6	6				

Ingen måker igjen her på dette skjæret.

Mellemskjær; Bærum – naturreservat opprettet i 1978

År	Sum	Ks	Hg	Gg	Æf	Tj	Fm	Gm	Sm	Sb	Mt
2009	23		1	1	5	1	1	6	6	1	1
2011	5				2	1				1	1
2013	13			1	7	3		1		1	
2015	15	1			11	2				1	

Knoppsvanen er ny her og ellers øker ærfuglen her også.

Prinseskjær; Bærum – naturreservat opprettet i 1978

År	Sum	Hg	Gg	Æf	Tj	Hm	Fm	Gm	Sm	Sb	Mt
2009	26	2		2	1		2			2	17
2011	23	4		11	1		1			2	4
2013	26	4	1	17	1			1	1	1	
2015	94	6		30	1	33	1			2	21

En liten hettemåkekoloni har etablert seg og ærfuglen øker sterkt.

Borøyskjær; Bærum – naturreservat opprettet i 1978

År	Sum	Ks	Hg	Gg	Æf	Tj	Hm	Fm	Sm	Sb	Mt
2009	41		1					6	7	1	26
2011	32		1					2	10	2	16
2013	36	1	2	2	3	1		6	1	1	19
2015	11		2		5			2		1	1

Makrellternene er nå nærmest borte fra denne lokaliteten, men de hekker på nærliggende Furuholmen, rett over det smale sundet, slik de også gjorde i 2014. Ungene karer seg gjerne over til Borøyskjær, så de to lokalitetene fungerer på et vis som én hekkeplass.

Kråkholmen; Asker – fuglefredningsområde opprettet i 2009

År	Sum	Hg	Æf	Tj	Hm	Fm	Gm	Sm	Sb	Mt
2009	44	2		2		30	3	2		5
2011	256	2	1	1	210	31	2	3		6
2013	57	3		3		30	2	6	1	12
2015	30	2		1		9	6	6		6

Sterk nedgang for fiskemåken også her.

Rogneskjær; Asker – fuglefredningsområde opprettet i 2009

År	Sum	Kns	Hg	Gg	Æf	Tj	Fm	Gm	Sm	Sb
2009	69		1		6		2	9	51	
2011	103	1	2	2	13	1	1	7	76	
2013	97	1	3	2	16	1	1	15	58	
2015	110	1	6	1	25		1	3	72	1

En stabil koloni. Den tredje største sildemåkekolonien i fjorden.

Terneholmen; Asker – naturreservat opprettet i 1978

År	Sum	Hg	Gg	Æf	Tj	Fm	Gm	Sm	Sb	Mt
2009	106	15	3	29	3	5	46	5		
2011	130	21	2	30	4	4	42	10		17
2013	113	18	3	22	4	2	38	24	2	
2015	121	16		30	3	2	48	20	2	

Svært liten endring de siste fire tellingene.

Lille Bjerkøyskjær; Asker – naturreservat opprettet i 1978

År	Sum	Hg	Gg	Æf	Tj	Gm	Sm	Sb
2009	35	1	2	1	1	3	25	2
2011	37	2		14	1	1	17	2
2013	26	2		17			5	2
2015	23	2		19	1			1

Kolonien følger fortsatt tidligere utvikling med stadig oppgang for ærfugl og stadig nedgang for sildemåke.

Hvalskjær; Asker – naturreservat opprettet i 1978

År	Sum	Ks	Hg	Gg	Æf	Tj	Fm	Gm	Sm	Sb	Mt
2009	40		2		12	1		16	8	1	
2011	63		5	1	31		1	14	10		1
2013	61	1			40			10	9	1	
2015	56		1		31	1	1	9	12	1	

Nokså stabil de siste fire tellingene.

Ulvungene; Asker – naturreservat opprettet i 1978

År	Sum	Ks	Hg	Gg	Sa	Æf	Tj	Hm	Fm	Sb
2009	333	1			1		1	325	4	1
2011	403			5	2	2	2	391		1
2013	5		1			2	1			1
2015	2	1								1

De siste årene har vi funnet et forlatt svanereir her. Denne gangen var det fugl på reiret.

Ulykkesskjær; Asker – naturreservat opprettet i 1978

År	Sum	Hg	Æf	Tj	Rs	Hm	Fm	Sm	Sb
2009	34		4	1		25	3		
2011	18	2	8	2	1		2	2	1
2013	11	3	5				2		1
2015	19	2	15					1	1

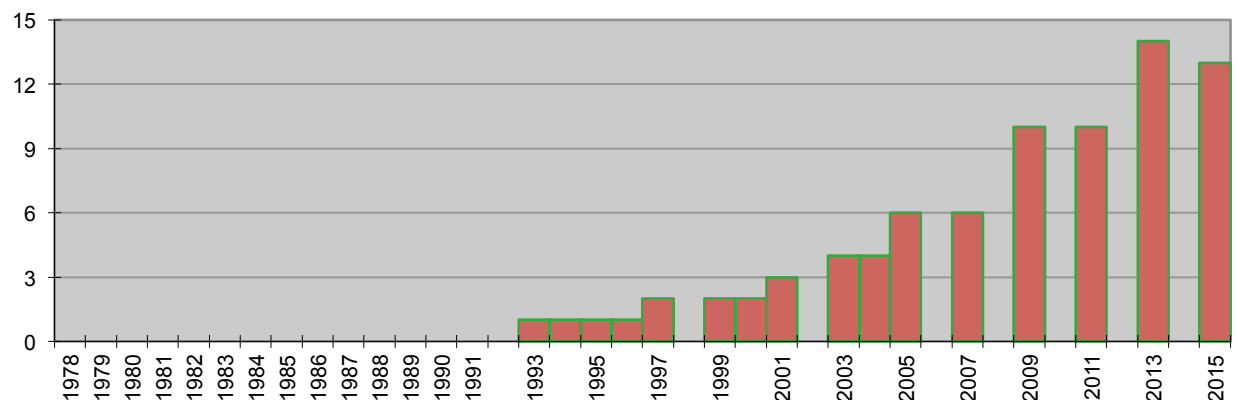
Tredobling av ærfuglbestanden.

2) Artsgjennomgang

Antallet fredete lokaliteter i rapportområdet øket fra 20 i 2009 til 39 i 2011. Dermed øket også andelen av bestandene som hekket på fredete lokaliteter, slik det går tydelig frem av flere av figurene.

Merk at vi ikke har data for året 1977, det er kun tekniske årsaker til at dette årstallet er oppført i flere av figurene.

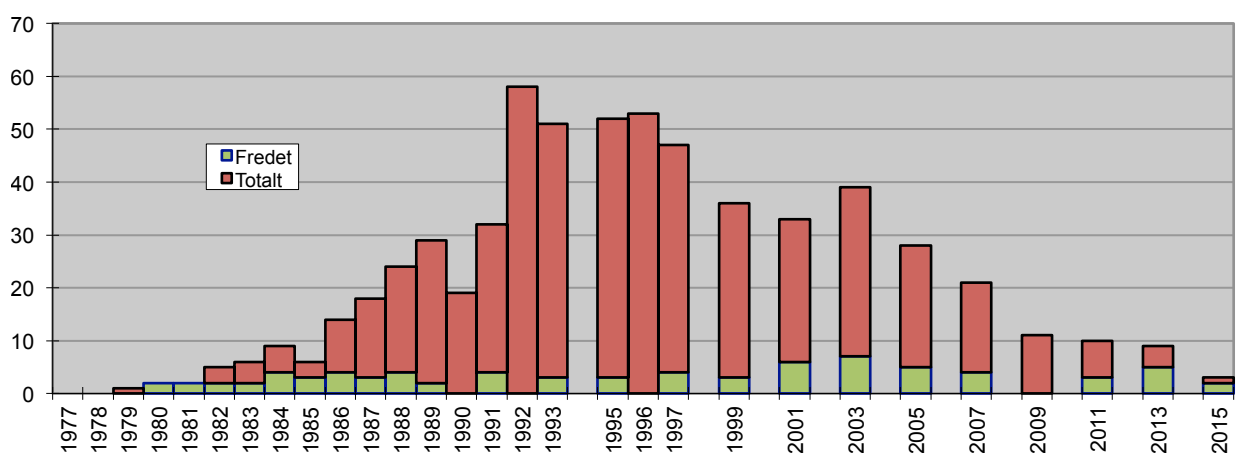
Knoppsvane (Ks) *Cygnus olor*

Figur 1. Antall hekkende par knoppsvane 1978–2015

13 hekkende par er ett færre enn i 2013. Vi fant imidlertid også to forlatte reir, så det ser ut til at minst 15 par påbegynte hekking. 11 av 13 reir lå på fredete lokaliteter.

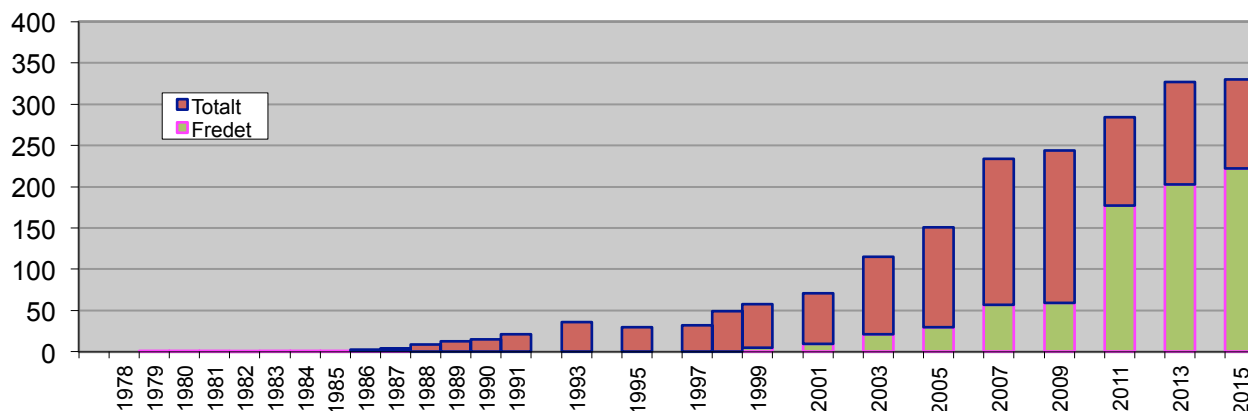
Kanadagås (Kg) *Branta canadensis*

Figur 2. Antall hekkende par kanadagås 1978–2015

Etter flere år med målrettet innsats for å redusere bestanden, er det nå nesten ingen par igjen. Vi så ytterligere en håndfull ikke-hekkende par.

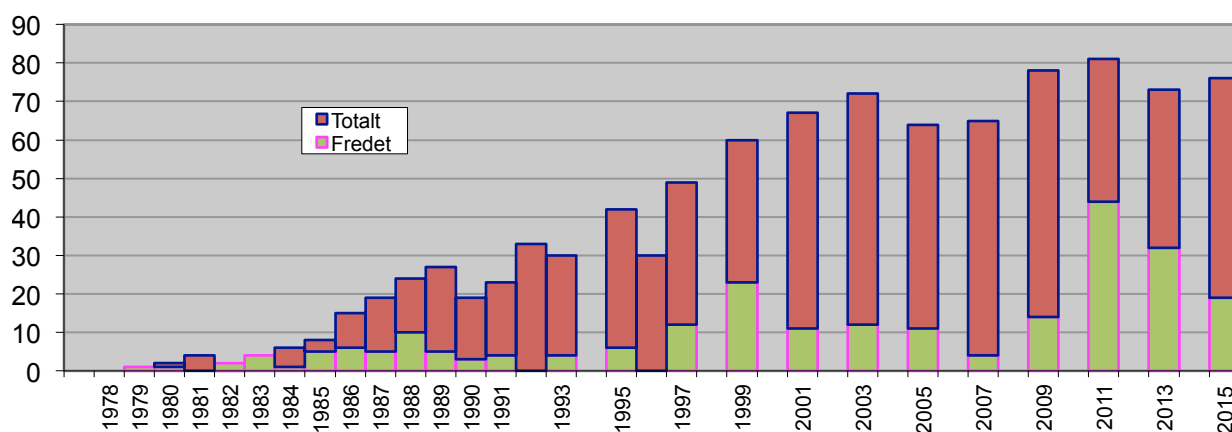
Hvitkinngås (Hg) *Branta leucopsis*

Figur 3. Antall hekkende par hvitkinngås 1978–2015

En ørliten oppgang fra 327 til 330 par. Hvis vi ser på bestandsutviklingen frem til og med 2007, så virker det trolig at bestanden ville ha vært på over 500 par uten de bestandsregulerende tiltakene i form av eggpunktering. Opp gjennom årene har imidlertid hvitkinngåsa gått over fra å hekke med store deler av bestanden konsentrert hovedsakelig i noen få, store kolonier, til å hekke ganske spredt. Dermed vil det trolig bli mer og mer arbeidskrevende å regulere bestanden på samme måte. De største koloniene var 62 par på Søndre Skjælholmen, 42 par på Nordre Skjælholmen og 34 par på Knerten, alle i Nesodden. Omkring 67 % av bestanden hekket på fredete lokaliteter.

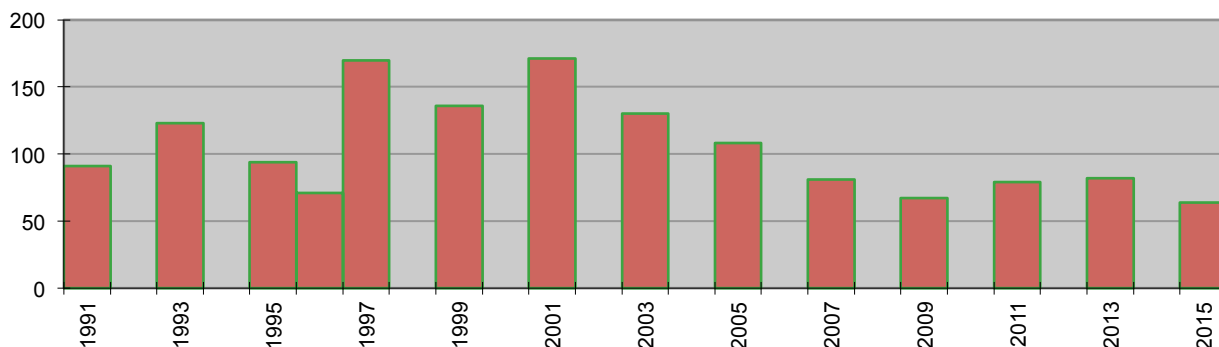
Grågås (Gg) *Anser anser*

Figur 4. Antall hekkende par grågås 1978–2015

76 par er en liten økning fra 2013. Som vi skrev i forrige rapport, så har bestanden i det store og hele vært uforandret de siste 10–12 årene. Ekspansjonen i Oslo og Akershus foregår nå i innlandet, med stadig flere par hekkende i næringsrike tjern og innsjøer. Ett av årets par hekket høyt oppe i et gammelt kråkereir i en furu på Kjerringræva i den bratt vestsiden på Nesoddlødet. Furu sto nede ved sjøen.

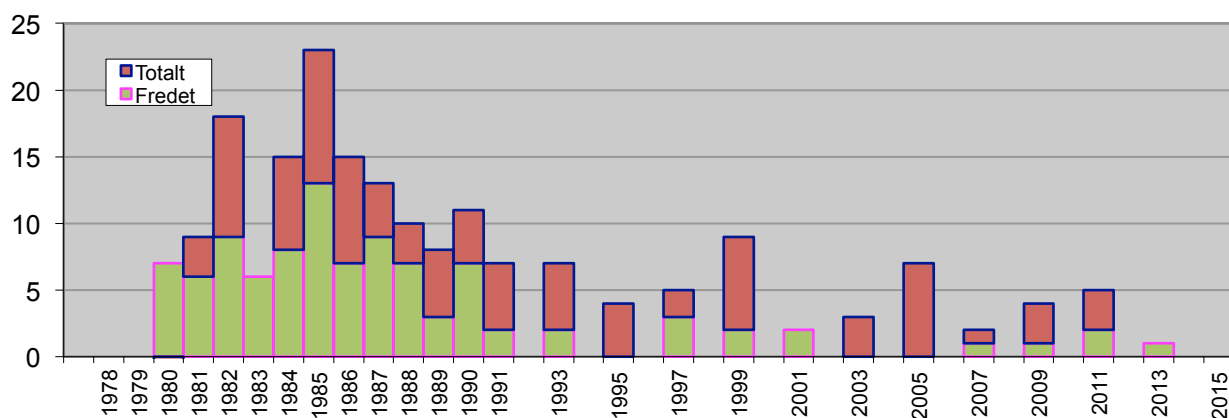
Gravand *Tadorna tadorna*

Figur 5. Antall voksne gravander 1991–2015

Vi registrerte 64 voksne fugler i alt, mot 70–170 de siste 20 årene. Etter nedgang fra rundt 2000 har den opptalte bestanden holdt seg ganske stabil 2007–2015. Variasjonen mellom år i denne perioden er trolig godt innenfor feilmarginen i tellemetoden. Vi vet imidlertid ikke om de fuglene vi teller tilhører den lokale hekkebestanden. Under vårens sommertelling av gjess ble det kun sett ett ungekull på vannet i området som ble dekket av Asker, Bærum og Nesodden, så hekkebestanden er nok betraktelig lavere enn tellingene våre indikerer.

Stokkand (Sa) *Anas platyrhynchos*

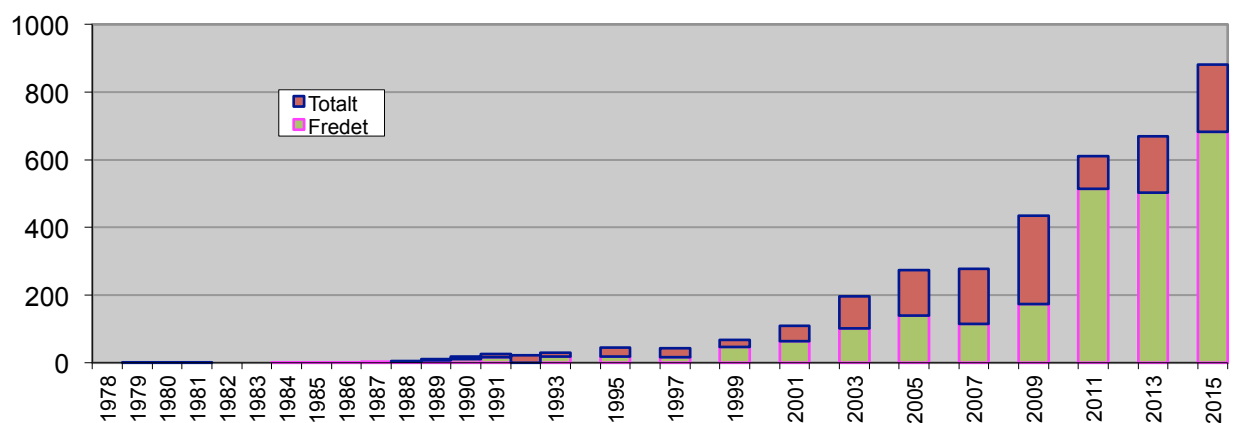
Figur 6. Antall hekkende par stokkand 1980–2015

For første gang fant vi ingen rugende hunner i det hele tatt. Som vi har skrevet før, så skyldes nok dette at stokkanda ikke lenger har så mange hettemåkekolonier å gjemme redet i. Andre faktorer kan være øket predasjon fra stormåker på egg og unger i takt med økingen av de bestandene. Endelig kan det hende at effektiv rensing av avløpsvannet til fjorden har gitt mindre gunstige næringsforhold for både voksne og unger, slik vi også ser hos gravanda. Stokkanda kan ikke leve av blåskjell. Noen par hekker det likevel på øyer og på fastlandet, på steder hvor vi ikke oppdager dem under våre tellinger.

Ærfugl (Æf) *Somateria mollissima*

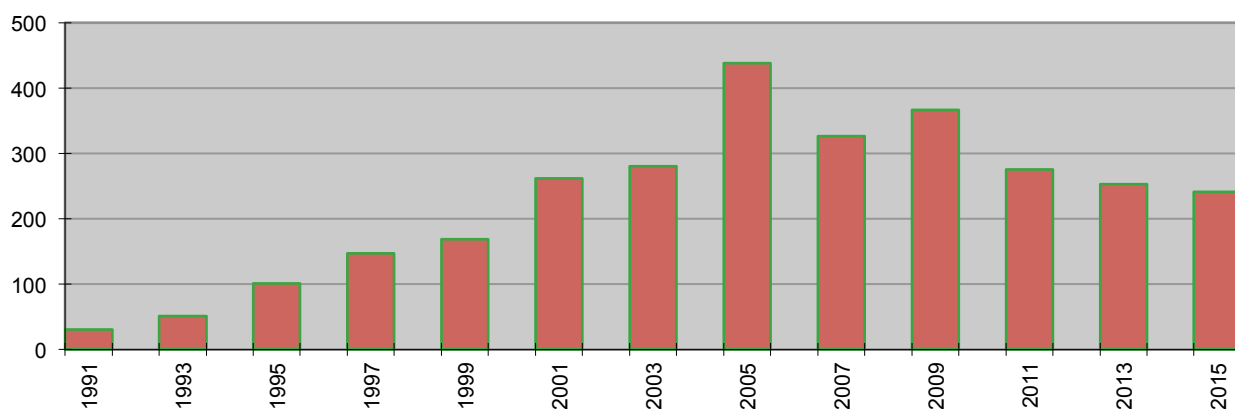
Ærfugl. Klekker medio mai så i tillegg til rugende eer teller vi nyklekte kull på vannet omkring hekkeholmene. Ikke alltid like lett å estimere antallet, men en slik ungeflokk med tre eer vil nok bli registrert som tre kull. Foto Morten Bergan.

Figur 7. Antall hekkende par ærfugl 1978–2015

I 2013 skrev vi at ærfuglbestanden kanskje var i ferd med å nå fjordens bæreevne for arten. Årets kraftige økning til 882 par viser hvor feil man kan komme ut ved å spekulere over endringer over kort tid. Det var bare en liten økning i de «gamle» hekkeområdene i Drøbaksundet og de mer eksponerte delene av skjærgården, men kraftig økning i den innerste delen av skjærgården. Ærfuglen ses nå overalt, og det skyldes sannsynligvis at det nå er gode blåskjellbestander over det hele.

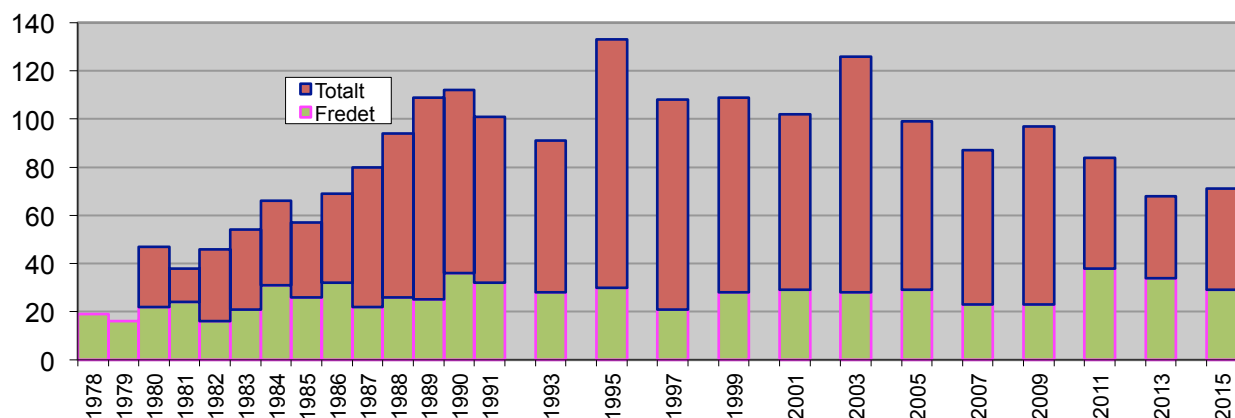
Siland *Mergus serrator*

Figur 8. Antall voksne silender 1991–2015

Nok en liten nedgang til 241 individer. Vi tør ikke si om den registrerte endringen de siste årene gir uttrykk for endringer i den lokale hekkebestanden. Det er ikke sikkert at alle de silendene vi teller opp utelukkende er lokale hekkefugler, selv om tidligere tellinger har vist at det har vært en høy grad av samvariasjon mellom antallet vi teller opp og det faktiske antallet vellykkede hekkinger i fjorden.

Tjeld (Tj) *Haematopus ostralegus*

Figur 9. Antall hekkende par tjeld 1978–2015

71 par er omtrent samme bestandsnivå som i 2013. Tendensen for de siste 20 årene er en jevnt synkende bestand. 29 av parene, eller drøyt 40 %, hekket på fredete lokaliteter.

Sandlo (Rs) *Charadrius hiaticula*

Ett par sett i paring sett på Geitholmen i Bærum. Arten har en liten hekkebestand i fjorden. Hekkinger kjent fra Gressholmen og Fornebolandet, men i områder som normalt ikke dekkes av feltarbeidet vårt. Ettersom paring kan forekomme et stykke unna selve hekkeplassen, så er det mest nærliggende å tenke seg at fuglene var fra den lille bestanden på Fornebolandet.

Rødstilk (Rs) *Tringa totanus*

Vi registrerte arten på én mulig hekkelokalitet, denne gang Knerten i Steilenegruppen i Frogn. Utover dette vet vi at arten trolig hekket på Fornebu og muligens også på Gressholmen. 2–3 lokaliteter har vært normalt de siste årene, men vår metodikk er ikke særlig godt egnet for å følge bestanden.

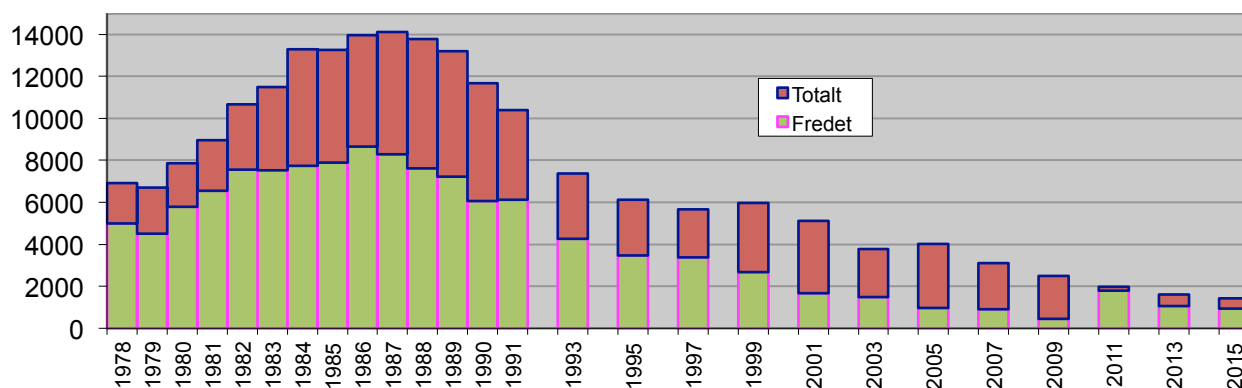

Søndre Langåra.
Foto Morten Bergan.

Hettemåke (Hm) *Larus ridibundus*

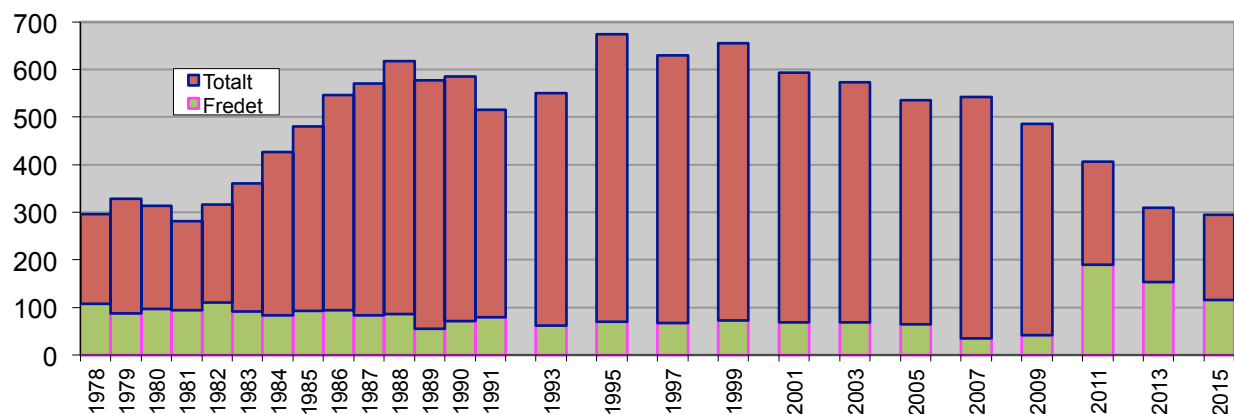
Hettemåkekoloni på oransje lavbevakst kalkstein. Hvor lenge får vi oppleve dette vakre synet i indre Oslofjord?
Foto Morten Bergan.

Figur 10. Antall hekkende par hettemåke 1978–2015

Nedgang på omkring 12 % til 1417 par. Flere av de gamle koloniene forsvant og noen nye ble etablert, men den totale bestandsutviklingen er omtrent som før. På plussiden kan det likevel noteres at hettemåken økte på Buskerudsidan av Drøbaksund, slik at antallet par i Oslofjorden innenfor Drøbak egentlig viste en liten økning. Reetablering av kolonien på Sandholmen, med 415 reir, er verd å merke seg. De største koloniene ellers var 330 reir på Tuskjær i Ås, 196 reir på Søndre Langåra i Frogn, 183 reir på Killingholmen i Oslo og 139 reir på Kaffeskjær i Oslo. Omkring 2/3 av parene hekket på fredete lokaliteter.

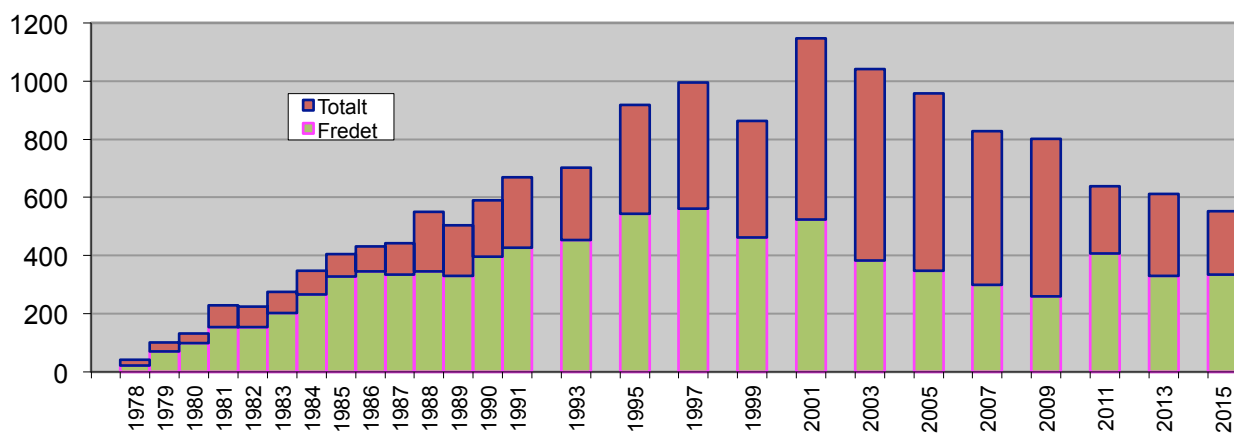
Fiskemåke (Fm) *Larus canus*

Figur 11. Antall hekkende par fiskemåke 1978–2015

Ny nedgang til 295 par, nesten det laveste på de omkring 40 år vi har talt opp fiskemåkene i fjorden. Bestanden har sunket fra omkring 600 par til 250 par de siste 15 årene, og bestandsutviklingen er fremdeles negativ. De største koloniene var 60 par på Torvøya i Bærum, 31 par på Killingholmen og 28 par på Kaffeskjær i Oslo, samt og 26 par på Husbergøya i Nesodden. Snaut 40 % av bestanden hekket på fredete lokaliteter.

Gråmåke (Gm) *Larus argentatus*

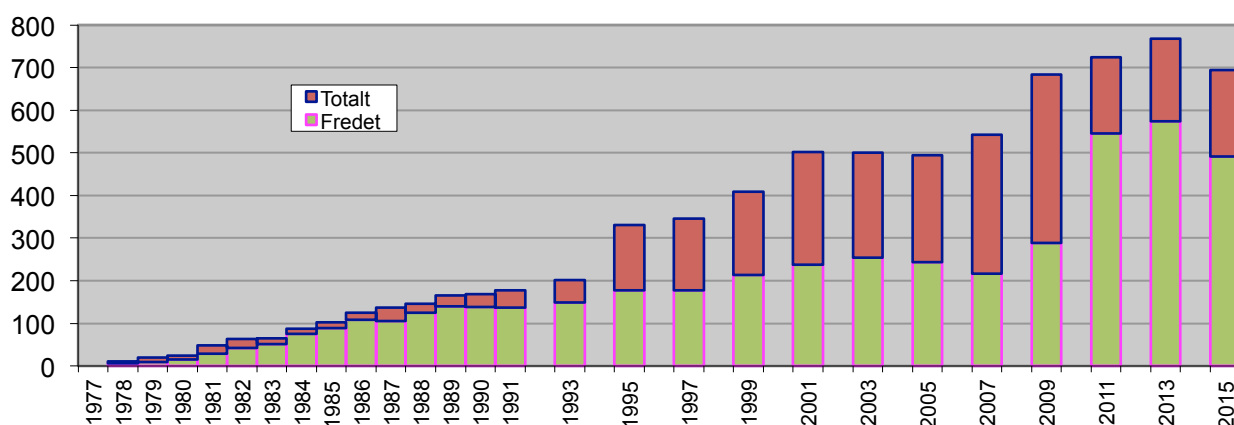
Figur 12. Antall hekkende par gråmåke 1978–2015

En markant nedgang til 553 par – en fortsettelse av den negative trenden. Bestanden er nå mer enn halvert siden toppen i 2001. Drøyt 60 % av bestanden hekket på fredete lokaliteter. Den store kolonien på Bleikøyalven var sterkt redusert i år og det var mange tomme reirskåler der. De største koloniene var 94 reir på Søndre Skjælholmen i Nesodden, 57 reir på Bleikøyalven i Oslo, 56 par på Nordre Skjælholmen i Nesodden og 51 reir på Rauskjæra i Asker. Også kolonien på Rauskjæra i Asker inneholdt mange tomme reir (og også flere døde hvitkinngjess), så her kan det ha vært pøbler på ferde!

Sildemåke (Sm) *Larus fuscus*

Sildemåke. Den mest marine av våre måkearter har hatt økning frem til nå, men for første gang ble det i år også en reduksjon hos denne arten. Foto Morten Bergan.

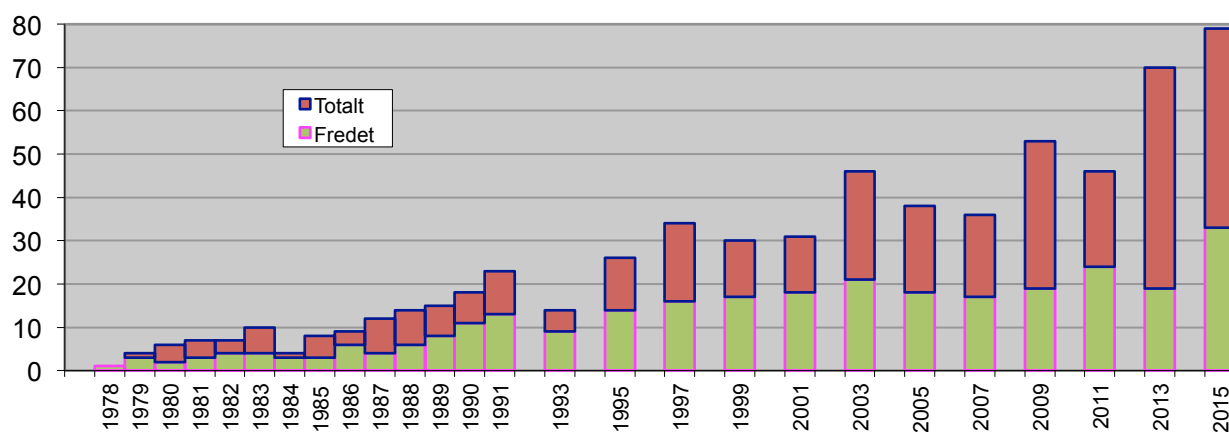
Figur 13. Antall hekkende par sildemåke 1978–2015

Med 694 par en tydelig nedgang for denne arten. Sildemåka har vist en nærmest uavbrutt oppgang gjennom de siste 40 årene. Dersom nedgangen bare er tilfeldig, så kan årsaken være det relativt tidlige telletidspunktet eller at noe hardt vær i uken før tellingene kan ha feid med seg reir som lå lavt på strendene. Vi får formodentlig et svar på om dette virkelig er et trendbrudd, ved neste telling. Sildemåken ble i år forbigått av ærfuglen som fjordens nest vanligste sjøfugl. De største koloniene var 89 reir på Nordøstre Askeskjær i Frogn, 85 reir på Kaninøya i Oslo, 72 reir på Rogneskjær i Asker og 53 reir på Søndre Skjælholmen i Nesodden. Drøyt 70 % av parene hekket på fredete lokaliteter.

Svartbak (Sb) *Larus marinus*

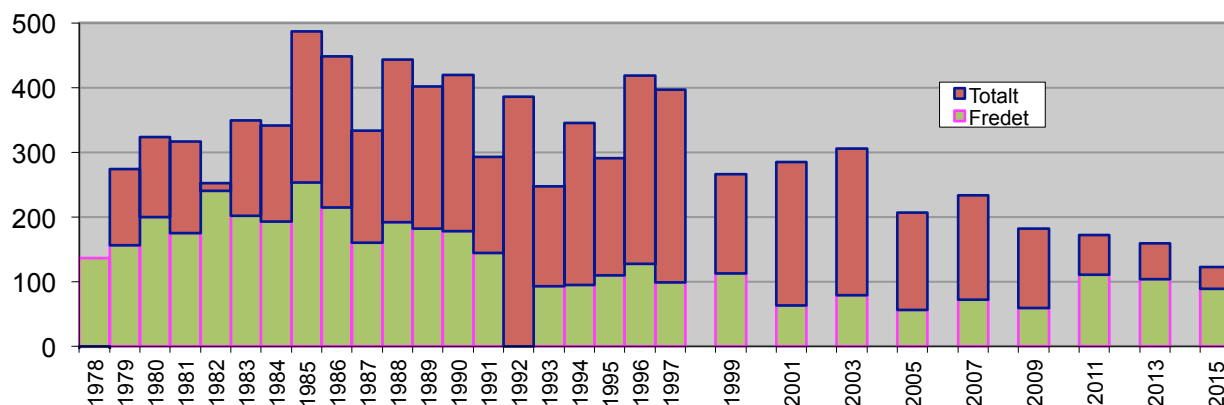
Svartbak som vokter fredetskiltet.
Foto Morten Bergan.

Figur 14. Antall hekkende par svartbak 1978–2015

79 par er en ny oppgang og passer godt inn i den generelle oppgangen for arten gjennom de siste 35 år. Variasjonen mellom år er større enn for de andre stormåkene. Lokalitetene inneholdt for det meste 1–2 par hver, så i hovedsak er svartbaken mer spredd enn de andre stormåkeartene. Nordre Skjælholmen hadde i år 11 par spredd utover hele øya, Knerten 7 par og Søndre Skjælholmen hadde 5 par. Alle disse lokalitetene ligger i Nesodden kommune. Snaut 60 % av parene hekket på fredete lokaliteter.

Makrellterne (Mt) *Sterna hirundo*

Figur 15. Antall hekkende par makrellterne 1978–2015. Merk at tellingen i 1978 var ufullstendig.

123 par er en ny og betydelig nedgang fra 2013, og det laveste vi har registrert noen gang. De største koloniene var 29 par på Nakkeskjær i Oslo, og 21 par på Prinseskjær i Bærum og 18 par på Junkern i Bærum.

Annet

2–3 par **fiskeørn** og ett par **havørn** hekket i fjorden, sistnevnte fikk en unge på vingene.

Skjælmene sett fra Husebergøy.
Foto Morten Bergan.

3) Tabeller

OSLO & AKERSHUS

- fredete lokaliteter i Oslo, Nesodden, Ås og Frogn

Lokalitet	Kommune	Dato	Sum	Ks	Kg	Hg	Gg	Sa	Æf	Tj	Rs	Hm	Fm	Gm	Sm	Sb	Mt
Hertugskjær	Oslo	14. mai/13. juni	21						4				3	1	12	1	
Malmøyskjær	Oslo	14. mai/13. juni	1							1							
Kaninøya	Oslo	14. mai/13. juni	141	1		15			29	1				10	85		
Malmøya*	Oslo	14. mai/13. juni	1							1							
Bleikøyalven*	Oslo	14. mai/13. juni	146			11			25	1			9	57	43		
Galteskjær N av Lindøya*	Oslo	14. mai/13. juni	27			1								7	19		
Nakkeskjær*	Oslo	14. mai/13. juni	31			1			1								29
Kavringen	Oslo	14. mai/13. juni	25						7					8	9	1	
Kaffeskjær*	Oslo	14. mai/13. juni	205	1	1	9			22	2		139	28	1		1	1
Knerten	Nesodden	16. mai	105			34	1		49		1			11	2	7	
Nordre Skjælholmen*	Nesodden	14. mai	213			42	5		87	1			4	56	7	11	
Husbergøya*	Nesodden	14. mai	171			25	1		71	1			26	28	18	1	
Tuskjær*	Ås	14. mai/13. juni	346			6						330	10				
Flatskjær*	Ås	14. mai/13. juni	30			4	2			1		2	3		5		13
Nordøstre Askeskjær	Frogn	16. mai	147	1		4			37					15	89	1	
Stakaskjær*	Frogn	16. mai	9		1								2				6
Storskjær*	Frogn	16. mai	17	1					6				4			1	5
Småskjær*	Frogn	16. mai	79						20	1				11	43	2	2

Tabell 1A. Antall hekkende par sjøfugl på fredete lokaliteter i Oslo, Nesodden, Ås og Frogn i 2015.

*Lokaliteter fredet 2008 eller 2009

Ks=knoppsvane, **Kg**=kanadagås, **Hg**=hvitkinngås, **Gg**=grågås, **Sa**=stokkand, **Æf**=ærfugl, **Tj**=tjeld, **Rs**=rødstilk, **Hm**=hettemåke, **Fm**=fiskemåke, **Gm**=gråmåke, **Sm**=sildemåke, **Sb**=svartbak, **Mt**=makrellterne

OSLO & AKERSHUS

- fredete lokaliteter i Bærum og Asker

Lokalitet	Kommune	Dato	Sum	Ks	Kg	Hg	Gg	Sa	Æf	Tj	Rs	Hm	Fm	Gm	Sm	Sb	Mt
Lagmannsholmen	Bærum	14. mai/13. juni	5				1			1			1	1			1
Dokkskjær*	Bærum	14. mai/13. juni	47				2		15	1		27	1			1	
Sandholmen	Bærum	15. mai/13. juni	421	1			2			1		415	2				
Alv	Bærum	15. mai/13. juni	62			6			25	1				16	13	1	
Selskjær*	Bærum	15. mai/13. juni	38	1		4			10						22	1	
Langskjær*	Bærum	15. mai/13. juni	35	1		8	1		24							1	
Svartskjæra	Bærum	15. mai/13. juni	19	1					15	2						1	
Møkkalassene	Bærum	15. mai/13. juni	40						28	2			1	6	1		2
Ytre Vassholmen	Bærum	15. mai/13. juni	114			15	3		35	2			2	41	12	4	
Terneskjær	Bærum	15. mai/13. juni	6						6								
Mellemskjær	Bærum	15. mai/13. juni	15	1					11	2						1	
Prinseskjær	Bærum	15. mai/13. juni	94			6			30	1		33	1			2	21
Borøyskjær	Bærum	15. mai/13. juni	11			2			5				2			1	1
Kråkholmen*	Asker	15. mai/13. juni	37			2				1			13	6	7		8
Rogneskjær*	Asker	15. mai/13. juni	110	1		6	1		25				1	3	72	1	
Lille Bjørkøyskjær	Asker	15. mai/13. juni	23			2			19	1						1	
Hvalskjær	Asker	15. mai/13. juni	56			1			31	1			1	9	12	1	
Terneholmen	Asker	15. mai/13. juni	121			16			30	3			2	48	20	2	
Ulvungene	Asker	15. mai/13. juni	2	1												1	
Ulykkesskjær	Asker	15. mai/13. juni	19			2			15						1	1	
Sum 2015			2990	11	2	222	19	0	682	29	1	946	116	335	492	46	89
% av fjordbestand			65,9	84,6	66,7	67,3	25,0	-	77,3	41,4	100,0	66,8	39,4	60,6	70,9	59,0	72,4
% av reservatbestand			100,0	0,4	0,1	7,4	0,6	0,0	22,8	1,0	0,0	31,6	3,9	11,2	16,5	1,5	3,0
Sum 2013			3070	10	5	203	32	1	502	34	1	1070	153	330	574	51	104
% endring 2013-2015			-2,6	+10,0	-60,0	+9,4	-40,6	-100	+35,9	-14,7	0,0	-11,6	-24,2	+1,5	-14,3	-9,8	-14,4

Tabell 1B. Antall hekkende par sjøfugl på fredete lokaliteter i Bærum og Asker i 2015, samt summer for alle fredete lokaliteter.

*Lokaliteter fredet 2008 eller 2009

OSLO & AKERSHUS – ikke fredete lokaliteter i Ås, Oslo og Nesodden

Lokalitet	Kommune	Dato	Sum	Ks	Kg	Hg	Gg	Sa	Æf	Tj	Rs	Hm	Fm	Gm	Sm	Sb	Mt
Bunnebunn	Ås	14. mai/13. juni	1	1													
Nebbaskjær	Ås	14. mai	2				1						1				
Herbern	Oslo	14. mai/13. juni	5							1			4				
Galteskjær II i Paddehavet	Oslo	14. mai/13. juni	43			1				1		31	1		6	2	1
Paddeskjær	Oslo	14. mai/13. juni	6												1		5
Ormsundskjær	Oslo	14. mai/13. juni	1										1				
Lindøya	Oslo	14. mai/13. juni	3				3										
Purka = Nordre Lindøyskjær	Oslo	14. mai/13. juni	1							1							
Bestumkilen	Oslo	17. mai	8				8										
Frognerkilen	Oslo	17. mai	4				4										
Killingholmen	Oslo	14. mai/13. juni	218			1	1			2		183	31				
Feieskjær	Oslo	14. mai/13. juni	42						3			38			1		
Ildjernet N	Nesodden	14. mai	2				2										
Ildjernet S	Nesodden	14. mai	4						4								
Nesodden N	Nesodden	14. mai	2						2								
Hellvik	Nesodden	14. mai	4				2		2								
Blylagsbukta	Nesodden	14. mai	1				1										
Søndre Skjælholmen	Nesodden	14. mai	308		1	62	1		85	4			3	94	53	5	
Fyrsteilene	Nesodden	15. mai	35			4			15	4			11		1		
Storsteilene	Nesodden	15. mai	6										5	1			
Rekeskjær	Nesodden	15. mai	7							1					4	1	1
Persteilene	Nesodden	15. mai	9										8	1			

Tabell 2A. Antall hekkende par sjøfugl på ikke-fredete lokaliteter i Ås, Oslo og Nesodden i 2015.

OSLO & AKERSHUS – ikke fredete lokaliteter i Frogn og Asker

Lokalitet	Kommune	Dato	Sum	Ks	Kg	Hg	Gg	Sa	Æf	Tj	Rs	Hm	Fm	Gm	Sm	Sb	Mt
Søndre Langåra	Frogn	16. mai	210	1					4	1		196	3				5
Lågøya N	Frogn	16. mai	2				1										1
Lågøya S	Frogn	16. mai	1											1			
Selskjær	Frogn	16. mai	2													1	1
Nordvestre Askeskjær	Frogn	16. mai	48			4			21					12	11		
Midtre Askeskjær	Frogn	16. mai	48			2	2		19	1			2	11	11		
Søndre Askeskjær	Frogn	16. mai	3						2	1							
Terneskjær	Frogn	16. mai	1													1	
Hallangen	Frogn	16. mai	2						2								
Møkkalassene	Frogn	16. mai	1							1							
Skogerholmen	Asker	15. mai/13. juni	3			2							1				
Djupalstein	Asker	15. mai/13. juni	1						1								
Djupalen	Asker	15. mai/13. juni	61			4			5					3	47	2	
Rauskjæra	Asker	15. mai/13. juni	133			20			17	2			2	51	37	4	
Middagsbukta	Asker	15. mai/13. juni	4				4										
Kuholmene	Asker	15. mai/13. juni	1							1							
Midtskjær	Asker	15. mai/13. juni	1													1	
Vendelsund	Asker	15. mai/13. juni	2										2				
Slepeskjær	Asker	15. mai/13. juni	2							1			1				
Spannslokket	Asker	15. mai/13. juni	16						2				13	1			
Devikodden	Asker	15. mai/13. juni	1										1				
Devikskjær	Asker	15. mai/13. juni	1													1	
Jernholmene	Asker	15. mai/13. juni	6							1			5				
Slependrenna	Asker	15. mai/13. juni	6				6										
Store Bjørkøyskjær	Asker	15. mai/13. juni	44			4			6					22	9	3	
Vettreskjær	Asker	15. mai/13. juni	3							1			1			1	
Sværslepene	Asker	15. mai/13. juni	1													1	
Miniskjær	Asker	15. mai/13. juni	1													1	

Tabell 2B. Antall hekkende par sjøfugl på ikke-fredete lokaliteter i Frogn og Asker i 2015.

OSLO & AKERSHUS – ikke fredete lokaliteter i Bærum

Lokalitet	Kommune	Dato	Sum	Ks	Kg	Hg	Gg	Sa	Æf	Tj	Rs	Hm	Fm	Gm	Sm	Sb	Mt
Rolfstangskjær	Bærum	14. mai/13. juni	2							1					1		
Indre Vassholmen	Bærum	15. mai/13. juni	3											3			
Geitungen	Bærum	15. mai/13. juni	7							1				1	5		
Geita	Bærum	15. mai/13. juni	1						1								
Saraskjær	Bærum	15. mai/13. juni	1													1	
Saraholmen	Bærum	15. mai/13. juni	2							1			1				
Borøya	Bærum	15. mai/13. juni	4				4										
Furuholmen ved Borøya	Bærum	15. mai/13. juni	18						1	2		8	4	1			2
Kråkeskjær	Bærum	15. mai/13. juni	1													1	
Midtre Mikkell	Bærum	15. mai/13. juni	1													1	
Mikkell	Bærum	15. mai/13. juni	2													2	
Høyerholmen	Bærum	15. mai/13. juni	7										7				
Kjerringræva	Bærum	15. mai/13. juni	1				1										
Kalveskjær	Bærum	15. mai/13. juni	3				1			1			1				
Solvikskjær	Bærum	15. mai/13. juni	1													1	
Fürst	Bærum	15. mai/13. juni	2						2								
Bjørkholmen	Bærum	15. mai/13. juni	8				2		4	2							
Koksabukta	Bærum	15. mai/13. juni	6				6										
Krokholmen	Bærum	15. mai/13. juni	5				1		2	2							
Hundsund	Bærum	15. mai/13. juni	4				4						1				
Feilskjær	Bærum	15. mai/13. juni	1							1							
Torvøya	Bærum	15. mai/13. juni	95			4	1			5			60	15	9	1	
Solskjær	Bærum	15. mai/13. juni	9											1	6	2	
Junkern	Bærum	15. mai/13. juni	37				1			1		15	1		1		18
Holsa	Bærum	15. mai/13. juni	10							1			9				
Sum ikke fredet 2015			1548	2	1	108	57	0	200	42	0	471	180	218	202	33	34
Sum ikke fredet 2013			1611	4	4	124	41	0	168	34	1	539	156	282	194	19	55
% endring 2011-2013			-4,0	-50,0	-75,0	-12,9	+39,0	-	+19,0	+23,5	-100	-12,6	+14,7	-22,7	+4,1	+73,7	-38,2
Total O&A 2015			4538	13	3	330	76	0	882	71	1	1417	296	553	695	79	123
% av totalbestand			100,0	0,3	0,1	7,3	1,7	-	19,4	1,6	0,0	31,2	6,5	12,2	15,3	1,7	2,7
Total O&A 2013			4681	14	9	327	73	1	670	68	2	1609	309	612	768	70	159
% endring 2013-2015			-3,1	-7,1	-66,7	+0,9	+4,1	-100	+31,6	+4,4	-50,0	-12,0	-4,6	-9,6	-9,6	+12,9	-22,6

Tabell 2C. Antall hekkende par sjøfugl på ikke-fredete lokaliteter i Bærum i 2015, samt totalsummer for Oslo og Akershus.

Gråmåkeunger.
Foto Morten Bergan.

Denne rapporten ligger til nedlasting her:

<http://nofoa.no/8184>

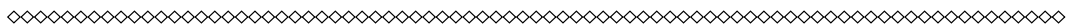
Rådata for sjøfugltellingene ligger her:

Oslo og Akershus

<http://nofoa.no/prosjektdata/41>

Buskerud (egen rapport)

<http://nofoa.no/prosjektdata/40>

Norsk Ornitologisk Forening, avd. Oslo og Akershus

Postboks 1041 Sentrum
0104 OSLO

leder@nofoa.no